

ข้อมูลทางวิชาการ “การใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงสำหรับประชาชน”

กองโรคติดต่อมาโดยแมลง กรมควบคุมโรค

25 กุมภาพันธ์ 2568

ปัจจุบันโรคติดต่อมาโดยแมลงยังคงเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และเป็นภาระต่อระบบสาธารณสุข โรคที่เกิดจากยุงพาหะ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคไข้มาลาเรีย โรคติดต่อไวรัสชิคา และโรคไข้ปวดข้อยุงลาย เป็นต้น มาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อลดอุบัติการณ์ของโรค และความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากการรักษาพยาบาล

การป้องกันควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงสามารถดำเนินการได้หลายวิธี โดยวิธีหนึ่งที่สำคัญคือการควบคุมยุงพาหะ ซึ่งรวมถึงการกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง การใช้สารเคมีกำจัดยุง และการป้องกันการสัมผัสระหว่างคนและยุงพาหะ ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ไล่ยุงเป็นมาตรการเสริมที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกันโรคติดต่อมาโดยแมลง ช่วยลดการสัมผัสระหว่างคนกับยุงพาหะ ลดโอกาสการแพร่เชื้อของโรค ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งที่ใช้สารเคมีสังเคราะห์และสารจากธรรมชาติ การเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อมาโดยแมลงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสร้างความตระหนักและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงอย่างถูกวิธีเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้มีความปลอดภัยต่อผู้ใช้ ขอแนะนำการใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุงจึงมีความแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับอายุ ชนิด และความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์ ดังนี้

1. ห้ามใช้ดีอีอีที หรือ Diethyltoluamide (DEET) ในเด็กที่อายุน้อยกว่า 4 ปี
2. ในเด็กที่อายุ 4 – 5 ปี สามารถใช้ดีอีอีที หรือ Diethyltoluamide (DEET) ความเข้มข้นไม่เกิน 55%
3. ห้ามใช้ไออาร์ 3535 (IR 3535) ในเด็กที่อายุน้อยกว่า 2 ปี
4. ในเด็กที่อายุ 2 – 4 ปี สามารถใช้ไออาร์ 3535 (IR 3535) ความเข้มข้นไม่เกิน 12.5%
5. ไอคาริดิน (Icaridin) ไม่เกิน 20% ใช้ในเด็กอายุ 2 ปีขึ้นไป
6. น้ำมันตะไคร้หอม (Citronella oil) ใช้ในเด็ก 4 ปีขึ้นไป
7. สมุนไพรธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของผลิตภัณฑ์ และคำแนะนำการใช้งาน

ข้อควรระวังสำหรับการใช้ผลิตภัณฑ์ไล่ยุง

1. ควรเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ฉลากแสดงเลขทะเบียนวัตถุอันตรายทางสาธารณสุข (วอส.) ในกรอบเครื่องหมายสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) หรือเลขที่รับแจ้ง
2. ควรใช้ในกรณีที่ความจำเป็นเท่านั้น ไม่ควรใช้ติดต่อกันเป็นประจำ
3. ห้ามนำไปใช้แทนแป้ง/โลชั่น ทัวไป
4. ห้ามใช้บริเวณเนื้อเยื่ออ่อน เช่น บริเวณใกล้ตา ริมฝีปาก เปลือกตา รักแร้ หรือทาบบริเวณแผล
5. ควรเก็บผลิตภัณฑ์ในที่มิดชิด ห่างจากเด็ก อาหาร และสัตว์เลี้ยง
6. ล้างมือทุกครั้งหลังใช้ผลิตภัณฑ์

7. การใช้ผลิตภัณฑ์โลยุงในเด็กให้ดูที่คำแนะนำบนฉลากผลิตภัณฑ์ว่าห้ามใช้ในเด็กอายุเท่าใด เนื่องจากสารออกฤทธิ์แต่ละชนิดจะมีข้อแนะนำการใช้ในเด็กที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับอายุของเด็ก ชนิด และความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์ ซึ่งส่วนใหญ่จะห้ามใช้ในเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 4 ปี

8. ควรอ่านฉลากพร้อมปฏิบัติตามคำแนะนำบนฉลากอย่างเคร่งครัด

9. ก่อนใช้ยาสิมทดสอบการแพ้ โดยการทาบริเวณข้อพับ/ท้องแขน ถ้าไม่เกิดอาการแพ้หรือระคายเคืองจึงใช้บริเวณอื่นได้

เอกสารอ้างอิง

1. กองโรคติดต่อมาโดยแมลง. แนวทางดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคติดต่อมาโดยยุงลาย สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พ.ศ.2564. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดี้ไซน์; 2564. 136 น.
2. กองโรคติดต่อมาโดยแมลง. ยุทธศาสตร์การจัดการโรคติดต่อมาโดยแมลง พ.ศ. 2566 – 2575. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดี้ไซน์; 2565. 98 น.
3. กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค. ผลิตภัณฑ์ทากันยุง [อินเทอร์เน็ต]. [นนทบุรี]: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา; 2567. [เข้าถึงเมื่อ 2568 ก.พ. 11]. เข้าถึงได้จาก: <https://dis.fda.moph.go.th/detail-infoGraphic?id=2250>
4. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. ผลิตภัณฑ์กันยุงกับเด็กเล็ก [อินเทอร์เน็ต]. [นนทบุรี]: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา; 2566. [เข้าถึงเมื่อ 2568 ก.พ. 13]. เข้าถึงได้จาก: https://oryor.com/media/infoGraphic/media_printing/2170?ref=search
5. World Health Organization. WHO guidelines for malaria. [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2024. [cited 2024 February 11]. Available from: <https://doi.org/10.2471/B09146>.
6. World Health Organization. Guidelines for efficacy testing of mosquito repellents for human skin. [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2009. [cited 2024 February 11]. Available from: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/70072/WHO_HTM_NTD_WHOPEPES_2009.4_eng.pdf?sequence=1
7. World Health Organization. Malaria vector control and personal protection: report of a WHO study group. [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2006. [cited 2024 February 11]. Available from: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43425/WHO_TRS_936_eng.pdf?sequence=1